

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sanctae Mechtildis virginis ordinis Sancti Benedicti Liber specialis gratiae

**Mechthild <von Hackeborn>
Mechthild <von Magdeburg>**

Pictavii, 1877

Liber Sextus

[urn:nbn:de:bsz:31-60070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-60070)

LIBER SEXTUS

I. DE CIVITATE INFERNALI ET FUNDAMENTO ET CONSTRUCTORIBUS.

VIDI civitatem *horribilem et infelicem* cujus nomen est III. 21.
Odium æternum; quæ in abyſſo profundissima con-
structa est ex lapidibus variis criminalium peccatorum.
Lapis ejus primarius superbiâ est, quam fundatore ejus primus
ibi Lucifer collocavit. Inobedientiam, avaritiam, gulam,
luxuriam, [quæ fuerunt gravissimi lapides], superposuit
primus homo Adam. Iram, fallaciam, homicidium adjecit
Cain. Mendacium, *detractionem*, desperationem, traditio-
nem, propriæque manus crudelem injectionem superædificans,
Judas proditor structuram exaltavit. Crimen *detestandum*
Sodomæ *humani generis destructivum* fraudulentaque
hypocrisis imaginem præferens sanctitatis, hujus horren-
di ædificii sunt lapides angulares. Ab initio temporum fundata
est hæc *maledicta* civitas. Væ omnibus construentibus eam!
Nam quanto magis ad ejus ædificationem hinc transmiserint,
tanto, si secuti fuerint, illic infelicius punientur.

DE LOCIS INFERNI ET INHABITORIBUS EJUS.

Hujus civitatis tanta ac talis est perversitas ut superiores
sedes obtineant inferiores, et ignobiliores habeant
mansiones. Lucifer in profundissimo inferni loco residet.

suo scelere alligatus ; de cujus cordis spurcitia et horrendissimi oris cavea indesinenter peccata effluunt omnia, pœnæ, dolores, scandala, per quæ infernus, purgatorium [et hæc terra] miserabiliter cruciantur. In inferiori inferni loco est ignis, tenebræ, fœtor et horror, omniumque pœnarum genera, ibique Christianorum animæ juxta sua merita dispositæ puniuntur. In media vero parte omnis est pœna mitior, in qua Judæi secundum sua opera puniuntur. In suprema vero parte pœna tolerabilior est, ubi Gentiles malorum suorum recipiunt talionem. Hi *in suis cruciatibus* sic exclamant : Væ nobis ! quia si legem naturæ servassemus, pœnam hanc horrendam non sustineremus [æternam]. Et exclamant Judæi dicentes : Væ ! væ ! Si Dei voluntati secundum doctrinam Moysi paruissemus, damnationem hanc perpetuam non incurrissemus. Super omnes Christiani vociferantes ululant, quod collatam a Christi charitate sibi gloriam per voluntariam suæ perversitatis amiserunt miseriam. Horridissimum Luciferi vultum sine intermissione cum dolore maximo speculantur, et coram eo nudi in suis turpitudinibus versantur. O quam pudibunde suscepti et horribiliter salutati et amarissime allocuti audiunt dicentem : Vos maledicti mecum, quale hic gaudium nunquam narrari audivistis ; et unde vobis complacuit *quod ad me venire voluistis ?*

II. DE CRUCIATIBUS SINGULORUM VITIORUM.

TUNC *crudelibus manibus* superbos principaliter rapiens, sub suaque cauda deprimens dicit : Non adeo in profundo *damnationis* sum mersus, quinimo adhuc vestra volo elationis stultitiæ superferri. Sodomitæ per collum ejus ingressi in ventris ejus tenebris retinentur ; inde cum expirat, exeunt, et cum respirat denuo revertuntur. Hypocritas in suo sinu collocat et horrendo ore deosculans sic alloquitur : Vos consortes mei estis, nam et ego vanæ speciei colore seductus fui, per quem vos et omnes me sequentes sunt seducti. Usurarium semper rodit, improperans quod miseri-

cors nunquam fuit. Raptores primus spoliat et agitandum et percutiendum sine misericordia suis consortibus deputat. Fur ibi levatis sursum pendet pedibus, lucerna factus dæmonibus, nec tamen clarius videtur. Qui hic fornicando cohæserunt, illic coram Lucifero sic jacebunt; quorum si alter defuerit, ejus vicem dæmon supplebit. Infideles philosophi coram pedibus residebunt Luciferi, ut quem coluerunt confusi aspiciant; coram quo disputante et de eisdem concludente obmutescant. Avarum *diro morsu* devorat, quia semper habendi cupidus extiterat; quem cum deglutivit, per posteriora turpiter digerit. *Viri sanguinum* occisores hominum, coram ipso perfusi sanguine astabunt, et ignitorum gladio- rum ictus a dæmonibus sustinebunt. Qui hic dira moventur invidia, ejus erunt olfactoria ad nares pendentia. Qui crapulæ vacant et ebrietatibus, sitis ac famis [coram Lucifero] arescent cruciatibus; ignitos rodunt lapides, torrentesque bibunt sulphuris [et picis], amara sumentes pro dulcibus. Piger cunctis doloribus onerabitur. Iracundus igneis flagellis, atteretur. Joculator, qui vanitates provocat, amaras fundet lacrymas, *æternas sustinens tristitias*.

Vidi fundum sub Lucifero inferni, saxum nigerrimum et durissimum, super quo civitatis hujus consistit ædificium in æternum; et licet infernus initium non habet vel fundum, ordine tamen divino nec fundo caret nec profundo. Qui quomodo in se fremens sit et frendens, qualiter se cum dæmonibus angeli flagellentur, quis sit modus decoquendi vel assandi, quemadmodum fluctuent vel transnarent in illo fœtore, igne, vermibus et luto, qualiter in sulphure et pice demergantur, nec ipsi nec aliqua creatura poterit enarrare.

III. NULLA PROSUNT DAMNATI REMEDIA.

CUM auxiliante Deo has pœnarum diversas miseras respexissem, infirmatum est miserum corpus meum ex fœtore, et inconsueto calore adeo læsum, quod nec ambulare valui vel sedere; et per triduum omnis humani sensus sic impotens permansi tamquam homo tonitruo fulminatus.

Verumtamen nullum anima mea supplicium pertulit, quia mortalis morbi, quod peccatum est, veneno caruit. Et si foret possibile quod immunis a culpa cum eis moraretur anima, grande eis esset solatium et lux perpetua. Talis enim immaculata et felix anima lucet naturaliter et splendet æternaliter; utpote divino lumine insignita. Quæ si diabolicam imaginem peccando assumpserit, luminis sui decorem perdit.

Damnatis itaque a fidelium orationibus et eleemosynis nullum, credo, provenire solatium potest; [hoc utique non didici]; eo quod in perpetua obstinatæ mentis malitia consistentes, omnis boni gerunt odium et horrorem.

IV. STATUS DAMNATORUM POST JUDICIUM.

Post extremum iudicium novo vestiatur Lucifer indumento, quod ex omni angelorum et hominum sordibus criminibusque est confectum. Ipse namque, causa et princeps peccatorum omnium et malorum, tunc solutus est adeo ut omnis furor illius et crudelitas cunctis dæmonibus et animabus se commisceat, ut ejus præsentiam nullus effugiat. Tunc interdum immaniter se distendet, et dilatabit os suum et aperiet valde, in quod dæmones, Judæos et Gentiles uno spiritu attrahet interius. Ventre plenam mercedem accipient et festa tristia celebrabunt. Væ tibi tunc, corpus et anima! humana lingua eloqui non sufficit ineffabilem pœnæ miseriam quæ tunc erit. Vere fateor Deo quod meditatio mea huic immorari non patitur, quousque ab homine Salutatio angelica compleatur. O quam crudelis damnatio, et quam horrenda illic erit vexatio!

V. DE PURGATORIO.

INFERNUS capite immanissimo horribilis et terribilis est; innumeris et crudelibus oculis undique repletum; de quibus egrediuntur flammæ nigerrimæ miseris animas exurendo:

Limbum de quo Filius Dei Adam aliosque Sanctos eduxit. Nunc Purgatorium majus est ; in quo peccatores salvandi, maximis tamen pœnis obnoxii, cruciantur. Ibi vidi Episcopos, advocatos, et magnates, in diutina angustia et doloribus infinitis. O quam benigne et quam vix ibi existentes Dei clementia de absorptione tartari eripuit sempiterna ! Nul- lum enim ibi reperi qui vel in extremis compunctus sincera confessione decessit, quibus dum vis mortis exteriores sensus eripuerat, cunctaque corporis membra invalida jacebant, adhuc tamen corpus et anima unam habebant voluntatem, licet usus rationis portio quieverit. In hac extremitate misericordia divina gratiam compunctionis infudit. O quam angusta est ibi via ad regna cœlestia consequenda ! In illa hora corporis et animæ unitas indivisa. Sic loquitur *cum misericordia divina* : Verus Deus, miserere mei, veraciter de peccatis meis doleo. In hac hora brevissima invenit occulta et inæstimabilis Dei misericordia quos perditos et damnatos æstimant humana judicia. Ego nullum hanc consecutum esse cognovi misericordiam, qui non pietatis opus fecit ex sinceritate intimæ voluntatis. Animas peccati macula respersas dæmones ad pœnas rapiunt purgandas ; Angeli enim sancti non contingunt eas, nisi purgatæ eisdem claritate aliqua similentur. Potest autem quis ab amicis christianis viventibus adjuvari, quod ejus animam angeli Satanæ contingere non audeant ; quæ si fuerit multum rea, pœnas alias exsolvet, quas tamen luit levius, quam malignorum morsus dæmonum et interminabiles irrisiones eorum.

Cum sancti Patres ad infernum descenderent cum fide sincera, spe inconcussa, charitate divina, cum humili virtute multa, fidelibus quoque laboribus descenderunt. Qui licet ad inferos descenderunt, erant tamen ad cœlestia suscipienda parati. Unde inimicus eis nocere non poterat, nec eorum supplicia molestare. Quæsecum adduxerant cremabilia non fuerunt, maximeque in eis arsit charitas, quæ omnes electos Dei filios inflammabit perpetuo, si etiam regna cœlestia non intrarent. Nam æternæ sapientiæ sic ordinavit justitia ut quæ seminaverit homo hic, hæc illic metat, recipiens in spiritu prout gessit in corpore, sive bonum fuerit sive

malum. Verumtamen negligentes qui sine satisfactione cum multis pœnis sibi debitis hinc discedunt, in illo loco gravissime cruciantur, ubi halitus Luciferi egrediens eos pertransit: urunturque flammis sævissimis tam crudeliter, velut beati patres in dulci cognitione Dei charitatis ardebant. Feminarum nullam ibi vidi, nisi principum uxores et filias, quæ ipsis consentientes omnia eorum peccata imitabantur amando. [Infernus etiam superius in capite suo os habet, quod omni hora stat apertum. Omnes qui in os veniunt nunquam mors æterna auferet.]

VI. DE COMPASSIONE PURGATORUM ¹.

II. 8.

CUM in conspectu Domini pro defunctis simplici corde magnoque desiderio exorarem, ostendit mihi Dominus generaliter pœnas purgatorii multiplices, sicut culpæ inerant purgandis. Tunc compassionis igne succensa, brachiisque meis omnium cruciatus amplectens sustuli graviter, optans in eorum charitate salutem. Et dixit mihi Dominus: Cessa ab hoc opere, ne ejus pondere quod supra vires tuas est prægaveris. Et dixi cum tremore: Eia, misericors Domine, erue [saltem] aliquas *de his pœnis*. Et Dominus: Quot, inquit, vis ex istis? Et dixi: Domine, quot prævaleo tua benignitate redimere? Et iterum Dominus ait: Accipe nunc mille, et eas quo tibi placuerit perducas. Et ecce egrediebantur de pœnis nigræ, igneæ, pollutæ, ardentes, cruentæ, fetidæ. Dixi ergo in spiritu ad Dominum: Eia dulcis Domine mi, quid nunc fiet de his, quæ sic deformiter turpatæ non possunt ingredi regnum tuum? Et inclinavit nimis infra se suam nobilitatem dicens verbum omnibus peccatoribus consolatorium, *verbum bonum*: Tu eas mundabis tuæ charitatis lacrymis, quæ fluunt ex oculis carnis tuæ. Et ecce facta est in similitudinem luci rotundi aquarum congregatio ingens valde, ubi convolantes simul animæ in

1. Quod unus homo redimit mille animas suis precibus et lacrymis charitatis Dei per gratiam. *Cod. B. in margine.*

impetu ingressæ sunt, clarioresque sole effectæ; lotæ in illo balneo charitatis. Ego autem nimia jucunditate accepta dixi: Benedicant te, dulcis Domine, omnes creaturæ tuæ in æternum; nunc istæ *dealbatæ et splendidæ* decent te et congruunt regno tuo. Tunc inclinatus ad eas Dominus de excelso coronam charitatis quæ eas absolverat imposuit eis, dicens: Coronam hanc portabitis æternaliter in signum Sanctis mecum conregnandis, quod vos de pœnis charitatis lacrymæ sustulerunt, cum adhuc torqueri per novem annos merebamini, *mea justitia exigente.*

VII. DE MULTIS ANIMABUS LIBERATIS A PÆNA.

CUM *in festo quodam corpus Dominicum suscepissem*, dixi Domino: Deus meus es tu, Jesu Christe, hodie enim datus es mihi. Et cum propheta dixi: PUER NATUS EST NOBIS, ET FILIUS DATUS EST NOBIS. Nunc quæro, Domine, laudem tuam, non utilitatem meam, petens ut sacratissimum corpus tuum hodie miserarum consolatio sit et redemptio animarum. Tu vere meus es, ideoque rogo, Domine, ut pignus salvationis et liberationis esse digneris hodie captivorum. Tunc nimis confortata spiritu, deduxi eum in virtute ipsius ad locum terribilem, in quo erat balneum confectum igne, pice, luto, fumo, fœtore. Nebula condensata utpote pelle nigra balneum tegebatur; ibi animæ miseræ in similitudine [ranarum] luti volutabro mergebantur. Erat humana eorum dispositio; specie tamen erant imaginem diaboli in se præferentes. Coquebantur et assabantur pariter; clamabant in nimiis doloribus, lugentes carnis quæ eos in profundum demerserat voluntatem: [caro obcæcaverat eorum spiritum, unde præcipue coquebantur.] Et dixi ad Dominum: O Domine, quis est numerus harum miserarum quas hic intueor animarum; tu es, Domine, pignus veræ redemptionis; oportet te misereri. Et ait Dominus: Innumerabilis est, nec potest earum multitudinis numerus ab homine comprehendi. Hi omnes vasa confracta exstiterunt, nec carnis facta mortificare spiritu voluerunt, ex omnibus nationibus

III. 15. § 2.

et regionibus huc profecti. Et dixi: O juste Judex, ubi sunt solitarii, et reclusi, quia hic non comparent? Et ait Dominus: Occulta eorum fuerunt facinora, idcirco in profundissimis juncti cum dæmonibus cruciantur. Tunc perturbata nimium ad pedes procidi Creatoris, et vehementi desiderio æstuans, dixi ad Dominum confidenter: Domine, ante te est omne desiderium meum. Et dixit Dominus: Tu me huc adduxisti sine misericordia, eas non deseram intuitu pietatis. Circumstabant autem eas multitudo dæmonum, [quam dinumerare etiam non potuissem], qui eas de illo formidabili balneo affligebant confricantes, et pungentes, [rodentes, unguibus lacerantes] et flagellis igneis verberantes. Et dixi ad dæmones: Audite, devoratores scelerum, perspicite hoc pignus redemptionis pretiosissimum. Mox territi et confusi et trementes dixerunt: Nunc educito eas hinc; licet damnati simus et infelices, tamen recognoscimus veritatem. Tunc de dulcedine Cordis Jesu datum est desiderium illis miseris animabus, moxque cum multa [lætitia et] charitate de suis suppliciis prodierunt; et dixi [ego anima extranea:] O pie Deus, ad quem modo locum convertent se? Et respondit: Ego deducam eas ad montem floridum ubi reperient inexplicabilem jucunditatem. Itaque comitatus cum eis Dominus charitatis obsequia præbuit, societatis eis amicabilis beneficium exhibendo. Dixitque mihi Dominus, quod septuaginta millia [ibi] erant *quos tunc eripuit a tormentis*; quærentique mihi quamdiu ipsorum pœna duraverit, respondit: Triginta anni sunt quod sua corpora reliquerunt; decemque adhuc annis purgari debuerint, si non eis redemptionis pignus tum efficax succurrisset; quod expautes dæmones, fugerunt, illudque contingere non audebant. Dixique ad Dominum: Quousque in hoc monte istæ animæ morabuntur? Et respondit: Sicut nostræ fuerit beneplacitum voluntati.

VIII. DE PURGATORIO ET PÆNIS CLERICORUM.

OLIM, quondam vidi purgatorium fluvio igneo comparatum. Coquebatur velut æs fluidum bulliens, superductum nebula tenebrosa, in quo natabant pisces humanam speciem præferentes. Hi sunt animæ clericorum qui divitiarum deliciis dediti, carnisque exusti concupiscentia et delectationibus excæcati, nullius bonitatis amore ducebantur. Erantque desuper hanc aquam pisces qui nec navi nec retibus utebantur, sed cum unguis igneis piscabantur; spiritus enim diabolici erant isti. Quoscumque captos ad littus pertrahebant, mox [in spiritu] crudeliter excoriatos bullientique cacabo immissos fustibus igneis contundebant, sicque pro libitu cruciatos, rostris laniatos crudelibus devorabant, et super aquam regressi eos iterum turpiter evomebant, sicque rursus captis, coctis, devoratis, ut prædiximus, faciebant.

V. 14.

IX. DE LENI STATU ANIMÆ BONI SACERDOTIS.

PRO quodam sacerdote justo et devoto in sua parochia defuncto secundum consuetudinem Ecclesiæ Dominum deprecabar. Et vidit anima mea animam ejus in laudabili dignitate, expectantem adhuc gloriam sempiternam. Quatuor angeli ducebant eum super omnem tempestatem [in primum cœlum], psallentes sibi chordis cœlestibus, sicque purgabant eum, æternæ beatitudini coaptantes. Interrogavi eum quo merito hanc dignitatem attigisset. Et respondit: Ego dilexi solitudinem, et cum timore Domino supplicavi. Et dixi: O nimis felix, cur non continuo cum istis electis angelis evolasti? Respondit: Tanta est gloria quam accepturus sum pro munditia clericali, quod eam adhuc non mereor adipisci.

V. 15.

X. DE VALDE GRAVI PURGATORIO CUJUSDAM RELIGIOSI.

III. 17.

RELIGIOSUM quemdam de quo mihi bona fuit opinio, dum viveret, pœnis vidi deditum et afflictum. Oravi igitur pro ipso per tres menses cum gravi cordis mei molestia; nec tamen obtinui ut ejus dolores perspicerem, donec in vespera ultimæ diei, sicut spiritum exhalaverat, repente in orationibus meis quas pro ipso obtuli, ostensus est mihi. Vidi eum solum, nec concessum est ei ut mihi supplicia sua omnia demonstraret. Pallidi coloris erat, et in alba nebula videbatur. Et dixi: O cur non es in cœlo? Respondit mihi in verbis ambiguis, in miseria verecunda; legit autem quemdam librum lacrymando, cujus verba omnia *adversus eum*, cum omnibus libris quos legerat, conclamabant. Et dixit: Sæculum et res mundi in corde, in verbis, in moribus nimis dilexi. Duo dracones incumbabant pedibus ejus, sugentes et extrahentes ab ipso omne solatium quod ab Ecclesia catholica fuerat percepturus, propter inobedientiam qua propriæ voluntatis amator, non secundum prælatorum sapientiam procedebat. *Horror culpæ et ignis pœnæ ipsum in draconum specie cruciabant, quod percipere non poterat suffragia quæ Ecclesiæ charitas offerebat.* Et sciscitabar ab eo dicens: Ubi sunt inimici tui qui te solent affligere? Respondit: Nobilitas ordinis mei non sinit quod dæmones me contingant. Grande certamen in carne mea sustinui; quædam mente tractavi; quod si effectum habuisset, inutile valde esset. Ideo vitam meam protelari Dei benignitas non permisit; ardeo in meipso; mea propria voluntas cruciat me. Et dixi: Eia! narra mihi, quemadmodum possis adjuvari? Respondit: Si quis per annum centum venias duodecimque disciplinas ac multas contriti cordis ex oculis suis lacrymas mihi daret, peccatorum mihi indulgentiam impetraret: missæ etiam sunt legendæ. Eia, roga virgines et sacerdotes, ut pro me Dominum deprecantur; finem purgatorii mei dicere nolo tibi, ne ex hoc fratres mei ordinis contristentur. *Et dixit: Nunc fuge a me. Tunc accepta diabolica imagine in se ardebat et obmutuit contra me.*

XI. DE PURGATORIO CUJUSDAM BEGUINÆ QUÆ ERAT PROPRII
SENSUS.

VÆ tibi, peccatum infelix, quod tantum malum et damnum ingeris et infligis, sancta destruis opera, quæ præter sana consilia sunt peracta. Dicunt quidam: Humanum transcendendi consilium, vivam secundum divinum spiraculum. Hæc verba semper horruï; quia non potest homo utilius subdi quam ut corde humili obtemperet consiliis christianæ fidei. Hoc experimento didici in quadam femina, quæ amore Dei flagrabat mirabili, quo fruebatur inhumanis et indiscretis laboribus, ut natura aresceret et deficiens moretetur. Pro qua dum secundum christianam consuetudinem exorarem, in attractione spiritus mei vidi spiritum ejus. Erat autem clarius in seipso sicut sol propter munditiam cordis ejus intentione fideli. Circumlabatur tamen magnis tenebris, et desiderabat vehementer fontem æterni luminis; tendebat sursum jugiter, sed tenebrosa nocte tenebatur semper. Hoc erat voluntas propria sine consilio, quæ hanc perfectam feminam tantum retardabat a Domino. Interrogavi ergo quemadmodum posset a suis pœnis liberari. Et respondit: Quia nullius hominis in terris juxta christianum ritum curavi audire consilium, idcirco nullius possum juvari orationibus vel sentire auxilium. Conversa ergo ad Dominum quæsivi quid hoc esset, quod homo transit ad purgatorium, qui in hac vita pro dilectione sua tot pœnis exposuit corpus suum. Et dixit mihi Dominus: Nulla virtus meis complacet oculis, quæ non fulcitur sanis consiliis. Ego ad terras descendi cum consilio, ibique Patri ac humano generi servivi cum omni humilitatis officio, et ita cœlos conscendi cum libertate et gaudio.

Verum, quod vero ostendi exemplo, nullius utilitas est operis merito; desideriis, orationibus, laboribus, quæ hic pro ea fiunt, his decorabitur, cum post pœnas ad cœlestia sublimatur [anima:] quia quod nobis in via regni cœlestis pro adjutorio tribuitur nostrum, exigente justitia, putatur; cum ad regnum pervenerimus, universitati defunctorum fidelium

V. 5.

Dominus pro amore nostro impertitur, ut liberati velocius Deum nobiscum collaudent in cœlestibus. Decem et septem annorum pœnas deputaverat huic feminæ justitiæ sententia, quam in [decem et] septem menses commutavit misericordiæ clementia; quoniam ex charitate sincera perfecit *hæc munda conscientia*. [Deus nos adjuvet recta mensura. Amen.]

XII. DE PURGATORIO CUJUSDAM SCHOLARIS INTERFECTI¹.

VI. 10.

ROGAVI Dominum pro anima cujusdam qui in peccatis existens fuerat interfectus. Et dixit Dominus ad me: Septem anni pœnitentiales et septem carenæ quasi una gutta pluvix esset in grandi igne. Infra triginta annos non expeteret a me, quoniam per stultam superbiam triginta annorum spatium quo victurus erat sibi abstulit, quos oportet eum mihi exsolvere in tormentis. Et dixi: O Domine, licet tuam misericordiam exorare? Et respondit: Utique. *Et addidit*: Cum duo colluctantur, oportet ut succumbat infirmior fortiori. Ego, licet sum omnipotens, infirmior esse volo. Triginta millia² missarum redemptio ejus est, quia nunquam nisi pro verecundia missam integram perstitit vel audivit. Et dixi: Domine, quo merito salvus factus est? Respondit Dominus: Sermones meos audiens compunctus suspiravit, propter quod a me accepit in extremis internum suspirium pro peccatis. Et dixi: O misericors Deus, frater matris suæ, qui vir ecclesiasticus est et tibi a juventute sua usque ad canitiem in religione, in ærumnis et laboribus deservivit, offeret *ad te placandum* pro eo omnia quæ per eum operatus es tibi placita opera, ponens se in primo statu famulatus tui; numquid velles *propter hanc oblationem* istam animam liberare? Respondit Dominus: Utique, si mihi talis inferretur coactio, oportet me tribuere quidquid vellet hominis instantia postulare.

¹ r. In originali, ponitur talis titulus: Quod orationes, missæ, auditio verbi Dei in prædicationibus, vita bonorum, jejunium, carenæ, liberant animas de purgatorio. *Cod. B. in margine.*

² centena. *Cod. teutonicum.*

Et dixi : O Domine Deus, si ille famulus tuus omnia benefacta sua huic indigenti animæ largiretur, quid tunc fieret circa eam ? Extemplo indulsit mihi Dominus quod illam felicem animam videre digna fui ; quam prius propter impudicam pœnam quam sustinuit non poteram intueri ; quia hoc anima mea non valuit sustinere. Erat autem sole pulchrior , elevatus valde super omnem miseriam deliciosa fluens claritate. Et dixit ad me gaudens et exultans : Dic amicis meis : si terra aurea perpetuo solis splendore illustrata, vernali florum ac fructuum aerisque tempore cum odoris efflueret dulcedine, una ibi hora nollem consistere, quia tanta amœnitate et jucunditate perfruor in hac vita. Nondum tamen pervenerat [ad æternum cœlum] beatorum.

XIII. DE STATU SANCTORUM.

DOMINUS Jesus Christus virtutibus plenus ad dexteram Patris ascendit ; quem nullus sequi potest nisi fulciatur virtutibus. Sancta Trinitas super celsitudinem exaltata resedit cum omnibus electis amicis, quos honore, pulchritudine, gaudiisque ditavit, secundum quod laudabiliter piarum virtutum similitudinem in hoc sæculo habuerunt. Quælibet [virtus] quæ in hoc mundo bonæ voluntatis formam accipit, charitate ornata, et perfecta sine culpa resonat in cœlestibus, tamquam chorda fidelis animæ et [prompti] corporis coram throno. Dicit Pater grates Filio quoniam virtutibus attraxit, Filiusque Patri quoniam creavit, stringitque Patrem et Filium Spiritus Sanctus ; etenim cum jubilo sic transfluunt, ut [illa] in omnibus Deum diligant et collaudent.

VI. 8.

Diabolus et Satanas cum omnibus vitiosis sic in infima est demersus, sicut Dominus Deus cum Sanctis super omnia exaltatur. Inter altitudinem divinam et abyssum Satanæ duplex purgatorium invenitur, in quibus multiplex pœna et angustia reperitur. Primum purgatorium est utilis miseria, quam in hoc mundo in pœnis multiplicibus et pœnuriis ex-

perimur; secundum purgatorium est post hanc vitam : immane nimis, quod in faucibus inferni incipit et in porta cœli desinit et finitur. Dæmones autem potestatem non habent animas puniendi nisi super terram et in aere et in omnibus locis in quibus peccatis suis aërem maculavit. Hæc sunt testimonia diaboli in verecundiam et pœnam ampliorem peccatorum, quæ hic per pœnitentiam diluere neglexerunt. Cum autem manum diabolicam evaserunt, tunc in semetipsis ardore mirabili etiam pro culpis minoribus cruciantur; deinde adjuvantiis et compassionibus a pœnis omnibus elevantur, ubi cœlo proximi omnibus gaudiis perfruuntur; attamen visione Dei nondum digni sunt, nec gloriam quam accepturi sunt adhuc habent, nec coronam de manu Domini perceperunt. Hæc est dispositio purgatorii in terra et aere, inter infernum et firmamentum. Anima autem quia spiritus est, a corporalibus rebus cruciari non potest, cum fuerit a corpore separata.

XIV. QUALITER ELECTI ET REPROBI IN CÆLO, IN PURGATORIO ET IN INFERNO COMPARENT.

IV. 25.

NOSTRA præsentia jam nunc resplendet in cœlestibus, secundum quod hic decorati virtutibus et charitatis Dei munere sumus, sic jam manifesta omnibus beatis; laudantque Dominum et gaudent ac si jam eorum consortio jungeremur. Nostrum autem profectum non cognoscunt, verumtamen virtutum incrementum et claritatis augmentum, et ascensus ad profectum sanctis hic de die in diem conceditur; unde sanctorum meritum et angelorum jucunditas cumulatur. Cum vero in quæcumque peccata labimur, pulchritudo in nobis cœlestis obumbratur, et desiderant angeli, orantque pro nobis sancti, ut purificati per pœnitentiam revertamur.

In purgatorio quoque nostra apparet præsentia; unde ibi existentes contristantur, nec tamen juvare nos poterunt, suis cruciatibus miserabiliter occupati. Multæ cum tam gravibus culpis ad purgatorium animæ descenderunt, quod eis scire non conceditur si unquam debent liberari. Quare? Nolebant, dum viverent, suis carnalibus labiis confiteri. Quomodo au-

tem salvari valeant in loco alio est descriptum ¹. Peccatorum manifesta est præsentia in inferno, quos divina sic prosequitur misericordia, ut qui hodie sunt dæmonum, cras fiant socii angelorum. Sic variatur nostra præsentia de cælo ad purgatorium et ad infernum, prout nostræ voluntatis declinat arbitrium.

DE IMMENSA ET INEFFABILI MISERICORDIA DEI.

AUDIENS et perpendens immensam Dei misericordiam, dixi: Domine, justitia et misericordia tua unum sunt, et secundum magnitudinem misericordiæ tuæ magna est justitia tua. Quid igitur est quod misericordia tua magis elucet in omnia opera tua? Respondit mihi Dominus magnæ fidelitatis et clementiæ verbum: Per memetipsum juravi et vere dico tibi, quod plures in Ecclesia mea reperiuntur, qui sine medio de morte transeunt ad vitam, quam qui æternis suppliciis deputantur; justitia tamen suæ rectitudinis potestatem non deserit; nam quidquid ejus conspectui cum crimine oblatum fuerit, hoc de manibus ejus a me nullatenus auferetur; verum tamquam pater desolatam animam primitus visitabo, si quid boni in non desperante potuero invenire. Cogit me adhuc paternæ fidelitatis tentatio, qua circa filios meos moveor *quos creavi*. Et dixi: Eia, Domine, indica mihi hanc tuam tentationem, ut tua delectatio et meum desiderium conveniant et concordent. Respondit Dominus: Audi quomodo tentor: bonitas et largitas, fidelitas ac miseratio tam fortissime me compellunt quod sino ut per montes superbiæ et valles humilitatis, per rubos immunditiæ et per plana munditiæ, transeant atque fluant. Plusque me cogit dulcedo benignitatis quam hominem perversum amaricatio suæ mentis, majorque est meæ pietatis clementia quam omnium dæmonum malitiosa dementia. Et dixi: Domine, tua justitia sic in tua resplendet et condecet veritate, quod inæstimabilem sine cordis molestia mihi ingerit lætitiâ, et quocumque se convertit, in hoc veritas exultabit.

III. 22.

1. Lib. III. cap. 21.

ORATIO DEVOTA ET GRATIARUM ACTIO.

- V. 35. **E**IA, pie Pater, trahe animam meam sine impedimento in te, et occurre illi in omnibus bonis quæ sunt in te. Tunc orare, imperare, et te plene laudare vellet *cum Unigenito tuo Jesu Christo* super omni bonitate tua. Eia, da mihi, Domine, sanctæ Trinitatis tractum, in dulcis amoris volatu, ut laudabiliter fruar omnibus donis largitatis tuæ, et nunquam a te petam quod tu ad gloriam tuam nolueris exaudire. Amen.
- Eia, Pater omnis bonitatis, ego peccatrix gratias ago tibi super omni fidelitate tua cum corpore afflicto et languido, cum anima exule et corde culpabili, cum sensibus turbatis et despecta vita in hoc mundo. Domine Pater, hæc sunt in me et mea, et nihil aliud; nunc laudo te et gratias ago tibi, cum dilecto Filio tuo Jesu Christo, et cum universa creaturâ tua; et bonitate qua eam creaveras antequam peccaret et futura est in renovatione, qua eam dignaberis reformare. Eia, dulcis Pater, cum omnibus rebus his laudo te hodie, quia animam meam [exulem] et corpus meum [miserum] semper custodia fidelissima protexisti, et pro omnibus donis quæ tu mihi, magne Deus, corporaliter et spiritualiter largissime contulisti. Cum hac universitate creaturæ desidero, Domine, hodie laudem tuam, in omnibus et pro omnibus rebus quæ de corde tuo dulcissimo, immaculatæ, Pater mitissime, profluxerunt. O dilecte præ omni dilecto, invocò te hodie, cum his omnibus ad laudem tuam, pro [verâ mutatione et] conversione plenaria omnium peccatorum qui adhuc peccatis criminalibus prægravantur. Oro te, vera charitas, pro incremento sanctarum virtutum et christianæ religionis omnibus qui in hac vita sine crimine conversantur. Rogo te, Domine, pro omnibus animabus in purgatorio afflictis et pro iis specialiter qui per nostram negligentiam talibus cruciatibus sunt addicti, [quod nos per bonum exemplum avertere debuissimus.] Supplico te, Domine, pro sancta sanctificatione et vera defensione, tuique spiritus infusione, nominatim pro omnibus qui meum exilium pro tua charitate per suum

sustentant auxilium, corporis et animæ præbentes subsidium. Imploro te, Deus, qui dives es *in omnes qui invocant te*, per Jesum egenum Filium tuum, ut pœnas spiritalis paupertatis meæ et amaritudinis meæ fel in faucibus mentis meæ [in mel velis convertere.] Oro te, Deus, vita vivens, pro nobilitate fidei christianæ, ut tu, Domine, eam nobis defenses per tuam sapientiam contra falsos testes. Et confirma spiritum nostrum ut in veritate beatifica requiescat. Rogo te, dulcis Domine, pro omnibus qui me cruciant christiani, ut te hic adhuc cognoscere et diligere mereantur. Supplico tibi, omnipotens Deus, pro repressione vera falsæ dominationis cum discretionem, et pro misericordi compassione multitudinis innocentis. Rogo te, consolatio æterna, Deus, ut consolari digneris omnes desolatas animas, quæ hodie cum angustia et tremore de suis corporibus separantur, ut eas per tuam sententiam ad vitam æternam deputes et misericorditer *salves*. Oro te, Domine, pro emendatione et spiritali perseverantia ac laudabili custodia divinæ veritatis in omnibus, et specialiter iis qui religionis habitum et ecclesiasticam potestatem pro tuo amore deferunt et exercent. Imploro te, piissime Deus, pro vera gratitudine omni tempore, pro tuis beneficiis cunctis, [ut succurras his] qui pro tuo nomine paupertatis et miseræ onus portant. Supplico tibi, sancte Deus, pro clementi respectu inutilis vitæ meæ et pro continua tecum mei spiritus unione, et pro fideli viatico sacri corporis tui, quod in extremis meis sicut sit ultimus corporis et animæ meæ *in æternum*. Supplico tibi, summa et benedicta Trinitas, pro extrema hora exitus de hoc exilio, cum anima mea misera a corpore dividitur, ut tu, Domine, tunc ad me digneris te inclinare, ut omnes inimici mei tristes a me discedant, et juxta tuam voluntatem et meum diutinum desiderium, te jugiter intuear, ut oculi animæ meæ in tua deitate ludant, et dulcedo amoris tui de tuo pio pectore prodiens animam meam profluat et infundat. P. D. N. J. C.

Benedictus sis, Domine Jesu Christe, Fili Dei vivi! Credo, Domine, et vere scio quia tu es verus Deus et verus homo. *Digneris nobis hic tuam præsentiam exhibere*; ideoque adoro

VI. 37.

te Deum et Dominum, Creatorem et Redemptorem, Regem regum, mihi præ cunctis dilectum in sæcula sæculorum. Confiteor, sancta Trinitas, *cum gemitu et querela cordis mei*, sine timore et verecundia coram te, *graviter* me peccasse. Concede mihi quæso, mitissime Deus, plenam indulgentiam omnium peccatorum, et coram te gratiam et amicitiam invenire, quoniam consuetudo peccandi menti meæ tenebras superduxit. Munda, Domine, cor meum ab omni terreno amore, et fluentis cœlestis roris arentem infunde animam ut digne defleam peccata, quibus et me perdidisti et te irreverenter contempsi. Ago tibi gratias, Domine Deus, pro beneficiis quæ omnibus diebus nostris a te accepimus, et nunc accipimus, et æternaliter accepturi sumus. Oro te, omnipotens Pater, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut purifices et custodias me ab omnibus peccatis, et sanctifices me in omnibus operibus virtuosis. Rogo te, Domine Jesu Christe, per angustias et horrores mortis quos caro tua in cruce sustinuit, ut oculis tuæ [divinæ] miserationis [et tuæ humanæ fidelitatis, et tui sancti Spiritus favore] necessitates meas ad extremam horam vitæ meæ clementer intueri digneris, et concede mihi ut sacramenta corporis et sanguinis tui, ea fide et charitate tunc suscipiam, ut sint corporis et animæ meæ perpetuum alimentum. Rogo te, Deus meus, ut me tunc digneris ab omnibus hostibus liberare, et spiritum meum tuis consolationibus sublevare. Rogo te, Fili Dei, ut animam meam cum benedictis manibus tuis excipias, et perducas me cum gaudio ad regnum Patris tui, ubi te cum omnibus Sanctis tuis, [ex hoc exilio] fruar æternaliter et collaudem. Præsta mihi hoc, Domine Jesu Christe, et omnibus mecum qui pro amore tuo, [qui nunc ibi sunt et adhuc pervenire debent], mihi favent et benefaciunt, *me suis beneficiis sustentantes*; iis quoque qui me impugnant contra voluntatem tuam, et omnibus christianis tuam misericordiam non deneges impertiri. Supplico tibi, Domine Deus, ut propter gloriam tuam concedas Ecclesiæ tuæ in perpetuum Caput plenum virtutibus catholicis, Romanum scilicet Pontificem, per quem Ecclesia dilatetur, a peccatis liberetur, et in omnibus operibus sanctificetur. Libera, Deus, hodie [cum tua potenti dextera] Jerusalem, civitates et terras quas iniqua potestas opprimit, ut ibi laus tibi a

fidelibus decantetur. Cum omnibus Sanctis tuis supplico tibi ut pacem et aeris temperiem cum fructibus necessariis donare digneris huic terræ et omnibus populis christianis. Conserva, Domine Jesu Christe, amicos tuos in tua gratia, et hostes tuos converte, et eorum dilue pravitatem. Rex regum et corona omnium principum, rogo te ut principes hujus terræ et totius Ecclesiæ Spiritu Sancto adunare digneris, ut nunquam iniqua bella et congregationes perversas exerceant contra tuam voluntatem et propriam felicitatem. Consolare, Domine, omnes fideles in aquarum, infirmitatum, captivitatum, tentationum, turbationum, paupertatum angustiis constitutos ut nunquam a tua gratia decidant vel trahantur. Miserere, benignissime Deus, animabus quæ hodie per mortem a suis corporibus separabuntur; salva eas et dona eis requiem sempiternam. Eia, pie Deus, propitiare animabus parentum meorum, et omnium qui in purgatorio cruciantur; libera eas, Domine, in hac hora, propter gloriam nominis tui sancti. Requiescant in pace. Amen.

Oro te, Domine, pro meis familiaribus et consortibus, ut repleas nos virtutibus tuis sanctis; munda vitam nostram et sanctifica ad laudem tuam, et ad utilitatem Ecclesiæ nos dirige, Deus noster. Suscipe, Domine, hanc orationem querulosam, et fac nobiscum secundum tuam misericordiam. Amen.

DE QUERELA IMPOTENTIÆ VIRIUM.

CUM *senuisset soror M. dixit*: Væ mihi miseræ! querulor in conspectu tuo, [cælorum] Deus, quod deterior nunc, quam ante triginta annos fuerim, sum inventa. Tunc enim in exilio degens utebar quibuscumque; nunc autem ut subsistam, uti necesse est delicatioribus alimentis. Proinde inter animam et carnem meam duos [perpetuos] constitui custodes, ne plus mihi sapiant quam oportet. Præservant etiam sensus meos ne seducar in avaritiam plus habendi, vel iis diutius immorandi. Primus custos est discretio quæ omnia perfecte, secundum Dei voluntatem ordinat ad

VI. 4.

utendum ; ita quod homo alienum cor semper retinet ad terrena , adeo ut si his caruerit , animus consoletur , anima liberetur , sensus non sollicitetur , sicque in Domino delectetur , ac si ab amico optimo de maximo onere sublevetur . Quicumque enim hæc terrena onus esse non reputat , spiritalem se in conspectu Domini non cogitet aestimari . Quapropter hæc dicit Dominus : In necessitate omni bus uti licet , qui a voluntaria paupertas semper egens est ; ideo sancta est , nec potest in ea superfluitas tenebras in anima generare .

Secundus custos meus , timor sanctus , qui per supernam Sapientiam cavet ne anima mea donis terrenis mihi oblatis arrideat , sed ea ut tentamenta suscipiat , ne avaritia aut vana gloria subrepat , quæ multos laudatos religiosos adeo cæcaverunt , quod lumen discretionis caloremque amoris ac gustum divinæ dulcedinis , pacem ac miserationem adeo perdiderunt , quod proprium non sentiunt detrimentum . Hæc dicit Dominus : Ecce ipsi dicunt [sub pulchra specie ,] quod ideo terrena [diligunt et sibi] cumulant ut mihi serviant ; sed ipsi non mihi , sed magis serviunt ventri suo . Qui sibi commodum et utilitatem procurat , suus est ; verum omnis homo deberet esse Christi , ut non quæ sua , sed quæreret quæ sunt Jesu Christi . Vere felix homo qui totus vivit Deo ; hic æquo animo recipit quod offertur ; quemadmodum Deus Pater Unigenitum de trono majestatis deposuit in stabulum paupertatis , sic hodie electos suos ab omni segregat voluptate . Vere sanctus plus metuit quam quærit necessaria . In cælo enim mente habitat , et hic aestimat se captivum . Hæc dicit Dominus : Ei qui libertatem meam cognoscit et diligit , non sufficit ut me diligat propter me , sed et creaturam diligat in me ; et sic me proximum retinebit in se .

QUALIS DEBEAT ESSE IN EXTREMIS.

VI. 6.

INTERRŌGAVI Dominum meum , quemadmodum in extremo vitæ meæ tempore placens suis conspectibus apparerem . Et dixit mihi : Qualis eras tuæ conversationis initio , talis esse stude in tempore vitæ tuæ extremo : charitas , deside-

rium, contritio, timor, tuæ fuere salutis primordia; necesse quoque est ut in his consummationem accipiat vita tua. Et dixi: O Domine, ubi erunt fides et spes, quæ sunt christianitatis corona et principalia fundamenta? Et respondit mihi Dominus: Fides in cognitionem convertitur, et spes in realem certitudinem.

Hanc verbis ejus glossam reperi, et mente mea intellexi: In tribus contritio mea extat: De peccatis doleo, præcipue pœnitens et contrita ex charitate; pœnam autem contritionis abstulit amanti charitatis in amore. De peccatis universorum dolens plango, facta tamquam infirmus delicatam rem cupiens, quam raro vel nunquam consequetur. Idcirco cor meum mœrens et anima mea desiderando persequens, utpote venator feras immanes et sylvestres. Et dixit mihi Dominus: Immanes feræ capi non poterunt nisi ad aquas profundissimas agitentur; sic peccator non convertitur, nisi justorum desideriis in profundas pœnitentiæ lacrymas impellatur. Doleo de omissis bonis operibus, quæ propter carnis commodum præter causam debitam intermisi. Et dixit Dominus: Sicut sine locali spatio habitatio non construitur, sic sine justis operibus possessio in cœlestibus non habetur. Quod idcirco Dei charitas constituit, ut unaquæque anima quasi pro merito accipiat quod per Dei gratiam est assecuta. Idcirco Deus nostros labores, paupertates, infirmitates tam libenter amplectitur, ut has miseras in charitate supportantes remuneret, suæque justitiæ condescendat prout suæ congruit æquitati. Hæc in cumulo divinæ reperi largitatis.

QUALITER EXULTAT DE MORTE SOROR MECHTILDIS.

MULTUM sum mirabilis, mirorque in meis sensibus quod VI. 26.
anima mea sic est mirabilis. Cum de morte cogito,
exultat ad exitum anima mea tam potenti gaudio ut perfundantur dulcedine ossa mea; anima enim mea quædam ineffabilia in exitu animæ de corpore mirabilia contemplatur. Hoc respectu amplector tempus mortis, quod Deus mihi

constituit *et non poterit præteriri*. Extendit autem e contra se in extrema tempora amplitudo desiderii mei, ut cum Sanctis, qui tunc erunt, fundatur sanguis meus in fide ejus quem diligo, Domini Jesu Christi. Ejus charitatem ex singulari dono me habere profiteri audeo, eo quod contemptus et tribulatio exurgens in amore Dei tam suaviter me accendit, ut corpus meum voluptate delicata repleatur. Manet tamen apud me compassionis miseria, oroque pro persequentibus me, ut a peccatis liberentur.

VI. 27.

Domine sancte Pater, gratias ago tibi quod me creasti. Domine Jesu Christe, laudo te quod me redemisti. Spiritus alme Domine, glorifico te quod me *purificans* emundasti. *Benedico te*, sancta et indivisa Trinitas, *Deus noster*. Memento nunc, quæso, Domine, omnis fidelitatis *et gratiæ tuæ*, et concede mihi misericorditer mortem quæ ab omni angustia me liberet. *Amen*.

In manus tuas commendo spiritum meum.

VALEDICIT OMNIBUS CREATURIS.

MORITURA, omnibus a quibus separor valedico. Primum, sanctæ Ecclesiæ, gratias agens Deo quod christiana de christianis nata sum; cui quousque vixero, exorans pro peccatoribus, quos patitur, adhærebo. Valedico cruciatis in purgatorio; [quod si diutius hic maneam, illorum debita libenter compensare volo,] gratias agens Deo, quod vasa sunt misericordiæ, quibus exoptabo. Damnatis justitia Dei in ipsis refulgens utitur, quibus si semper viverem, non optarem. Valedico omnibus criminaliter in hoc mundo viventibus, gratias agens Deo quod eorum consors non sum; pro quibus, cum vixero, ut convertantur exorabo. Valedico omnibus vere pœnitentibus, gratias agens Deo quod eorum consors sum, eorumque quo advixero, amatrix sum. Valedico omnibus hostibus meis, quorum Dei gratia victrix ego sum; quorum si viverem, semper salutem exoptarem. Valedico creaturis omnibus, confitens et dolens quod eisdem perverso ordine sum abusa. Valedico amicis meis charissimis, gratias agens

Deo et ipsis quod mihi in meis necessitatibus affuerunt; coram quibus si viverem, semper erubescerem, quia meos defectus et miseras cognoverunt. Valedico tibi, fomes immunde, per quem in me dona Dei sunt obruta, et quodam modo in nihilum computata. Parce, Jesu piissime, quia peccavi nimis coram te. Valedico corpori meo misero, gratias agens Deo, qui me a multis malis misericorditer custodivit, ab eo, cujus talis est insolentia, pro qua si diu hic morarer, ipsum perpetuo detestarer.

DE TURMIS OCCURRENTIBUS ANIMÆ EGREDIENTI.

COACTA scribo quod libentius vellem reticere; timeo enim [secreto] inanis gloriæ jaculo vulnerari; verumtamen, nisi Deus pepercerit, plus de silentio vereor judicari. Timorem et mœstitiā continuam cordisque molestiam ab infantia anima mea sustinuit, quæ de extremo hujus vitæ termino sollicita semper fuit. Nunc in ultimo vitæ meæ tempore ostendit mihi Dominus Angelorum ac Virginum, processionali more, de cœlo descendere turbas quatuor. Virginum turmæ innuit virtutes quibus floruit homo Christum serviens *in hoc mundo*; angelica vero munditia, puritatem meritorum qua Deum coluit repræsentans. Has turmas Filius cum Virgine Matre sequitur, ut egredientem de carne spiritum tueatur. Erat hæc via pacifica, itemque sole clarior ex Sanctorum illustrata splendoribus et æternis fulgoribus. Et ait anima: Hæc via mea excellens merito complacet mihi, Domine; pavesco tamen intime quomodo solvar a corpore. Et ait mihi Dominus: Traham spiritum tuum in me, sicque sicut adamas sequeris attrahentem te. Harum processionum a latere altrinsecus multitudo erat dæmonum, quos nec oculis perspicere, nec numero valui æstimare. Verberabant se mutuo crudeliter, et corrodebant unguis atrociter [sicut insani], nec tamen ad eorum aspectum expavi; sed exultavi uberius de præsentia ejus qui aderat, Jesus Christus. Hinc admirata nimium quæsi a Domino quo gererentur ista prodigio. Et respondit Dominus: Ex ubertate securitatis scaturit hoc

V. 32.

gaudium : cognosces enim tunc quod nunquam per dæmones a mea charitate vales deinceps impediri.

QUALITER PRÆSCRIPTUS LIBER INNOTUIT.

VI. 20.

AD cognoscendum ea [dona] quæ in libro conscripta sunt, tribus modis Dominus me instruxit. Primo, multa dulcedine ; postea, intima familiaritate ; extremo, in nimia pœnarum asperitate : in quibus libentius quam in primis duobus perdurabo. Quamvis enim dulcedo et familiaritas Dei perpetuæ in seipsis et nobiles sint, tamen in hoc mundo tam raræ sunt, ut eas etiam ipsi qui possident exprimere non sinuntur. Timeo etiam spirituales voluptates, quoniam Christus multas acutas persecutiones pertulit in hac vita. Verum natura amoris est ut primo quidem fluat dulcedine, deinde ditetur cognitione, postremo contemptum appetat et lætetur in abjectione. [Sane tu es multum instabilis ;] attamen verus Dei amor interdum languet ex [mala] dulcedine inanis gloriæ et tumore superbiæ, ex [nociva] phrenesi iracundiæ, ex amplitudine terrenæ concupiscentiæ, fitque paralyticus in omnibus membris suis, ad inchoandum *et perficiendum* omne quod natura etiam subministrat. Porro nullus in corde suo cœlesti gaudio plene fruitur, qui non omne solatium [et omnem gratiam in hoc mundo] abnegavit. *Hujus enim mundi* voluptates a Deo separant ; unde ad ipsum redire cum amaritudine nos oportet. Tamen quia sine ipso nihil possumus, nequaquam denegat gratiam ad omne quod agimus, et auxilium ad ea quæ graviter sustinemus.

DE CONCORDIA FINIS CUM PRINCIPIO HUIUS LIBRI.

IV. 28.

LIBER iste a charitate sumpsit initium, unde conveniens est ut in charitate etiam concludatur ; quia nihil sapientius est charitate, nihil sanctius, nihil pulchrius, nihil fortius, nec potest aliquid perfectius inveniri. Tunc dixit Dominus

noster Jesus Christus : Loquere, Pater, ego nunctacere voio, sicut tu taces, fremens et murmurans in ore Unigeniti tui, propter humani generis fragilitatem, et sicut humanitas mea locuta est tremens propter mundi falsitatem. Respondit enim voci meæ per mortis acerbitatem, interficiens me veritati testimonium perhibentem.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.